RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISH SHAROITIDA KICHIK BIZNES BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH

Tolipov Umidjon Solijon o‘g‘li

Qo‘qon universiteti

Iqtisodiyot yo‘nalishi MEK-1-24 guruhi magistranti

Email: tolipovbiznes1999@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi sharoitida kichik biznes subyektlari boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish masalalari har tomonlama ilmiy tahlil etiladi. Tadqiqotda raqamlashtirish jarayonining iqtisodiy taraqqiyotdagi ahamiyati, uning kichik biznes faoliyatiga ta’siri, boshqaruv strategiyalarini modernizatsiya qilish zarurati hamda raqamli texnologiyalarning ustun jihatlari nazariy va amaliy yondashuvlar asosida yoritilgan. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining raqamli transformatsiya jarayonida yuzaga kelayotgan muammolari, ularni bartaraf etishga qaratilgan innovatsion mexanizmlar hamda davlat tomonidan amalga oshirilayotgan qo‘llab-quvvatlash siyosatining roli batafsil tahlil qilinadi. O‘tkazilgan tadqiqot natijalari kichik biznesda raqamli boshqaruv tizimini rivojlantirish umumiy iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish va barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashda muhim omil ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, kichik biznes, raqamlashtirish, raqamli transformatsiya, boshqaruv, innovatsion texnologiyalar, elektron tijorat, avtomatlashtirish, IT infratuzilma, raqobatbardoshlik, iqtisodiy samaradorlik.

Hozirgi globallashuv sharoitida jahon iqtisodiyoti yangi bosqich — raqamli iqtisodiyot davriga qadam qo‘ydi. Ushbu jarayon ishlab chiqarish va xizmatlar ko‘rsatish bilan cheklanib qolmasdan, davlat boshqaruvi, ta’lim tizimi, sog‘liqni saqlash hamda moliya sohalarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. O‘zbekiston Respublikasi ham mazkur global tendensiyalardan chetda qolmay, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini raqamlashtirishga qaratilgan izchil siyosatni amalga oshirmoqda. Jumladan, “Raqamli O‘zbekiston 2030” strategiyasi raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, ayniqsa kichik biznes subyektlarini texnologik jihatdan modernizatsiya qilishga xizmat qilmoqda.

Kichik biznes mamlakat iqtisodiyotining muhim tayanchlaridan biri bo‘lib, bandlikning sezilarli qismi aynan ushbu sektor hissasiga to‘g‘ri keladi. Shu sababli kichik tadbirkorlik subyektlarining boshqaruv tizimini zamonaviylashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish va savdo jarayonlarini avtomatlashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Davlat tomonidan yaratilayotgan soliq imtiyozlari, kredit va subsidiyalar, elektron davlat xizmatlari hamda onlayn ro‘yxatdan o‘tish imkoniyatlari kichik biznesni rivojlantirishda raqamli iqtisodiyotning tez sur’atlarda kengayishiga qulay sharoit yaratmoqda. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada raqamli iqtisodiyotning kichik biznes boshqaruvini takomillashtirishdagi o‘rni kompleks tarzda tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va uning kichik biznesga ta’siri

Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, bulutli hisoblash tizimlari,

katta ma’lumotlar (Big Data), “Narsalar interneti” (IoT) va blokcheyn kabi ilg‘or texnologiyalarga asoslangan zamonaviy iqtisodiy faoliyat shaklidir. Ushbu model an’anaviy xo‘jalik yuritish usullaridan tubdan farq qilib, biznes jarayonlarini tezkorlik, shaffoflik va moslashuvchanlik asosida tashkil etishni taqozo etadi.

Kichik biznes subyektlari uchun raqamli iqtisodiyot bir qator muhim ustunliklarni taqdim etadi. Jumladan, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirish orqali xarajatlarni optimallashtiradi. Mijozlar bilan o‘zaro munosabatlarni boshqarish tizimlari (CRM) iste’molchilar ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish imkonini berib, xizmat ko‘rsatish sifatini oshiradi. Shuningdek, real vaqt rejimida ma’lumotlarga asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish korxona faoliyatining tezkorligini ta’minlaydi.

Raqamli marketing vositalari kichik biznes uchun an’anaviy reklama shakllariga nisbatan arzon va samarali bo‘lib, bozor imkoniyatlarini kengaytiradi. Onlayn xizmatlar, elektron savdo platformalari va masofaviy savdo kanallari orqali tadbirkorlar o‘z mahsulot va xizmatlarini keng auditoriyaga taklif etish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Ushbu jihatlar kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirib, foyda hajmining ko‘payishiga xizmat qiladi.

Kichik biznes boshqaruvida raqamlashtirish jarayonlari

Kichik biznes boshqaruvini rivojlantirishda raqamlashtirish bir nechta muhim strategik yo‘nalishlarni qamrab oladi. Xususan, ERP, CRM va MRP tizimlaridan foydalanish orqali ishlab chiqarish, savdo, moliya va ombor hisobini yagona platformada boshqarish imkoniyati yaratiladi. Bu esa resurslardan samarali foydalanish va boshqaruv jarayonlarining shaffofligini ta’minlaydi.

Raqamli marketingning rivojlanishi bugungi kunda kichik biznes uchun muhim savdo kanallaridan biriga aylandi. Instagram, Facebook, TikTok va Google Ads kabi platformalar orqali aniq maqsadli auditoriyani tanlash, reklama xarajatlarini optimallashtirish va mijozlar bilan samarali aloqani yo‘lga qo‘yish mumkin. Elektron tijorat tizimlari, marketplace platformalari va onlayn to‘lov xizmatlari kichik biznes subyektlariga nafaqat ichki, balki xalqaro bozorlarga chiqish imkonini ham yaratmoqda.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot shakllanayotgan sharoitda kichik biznes boshqaruvini takomillashtirish zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish kichik biznes subyektlarining samaradorligini oshiradi, ularning raqobatbardoshligini kuchaytiradi va yangi bozor imkoniyatlarini yaratadi. Shu bois kichik tadbirkorlik subyektlarini raqamli transformatsiya jarayonlariga faol jalb etish O‘zbekiston iqtisodiy taraqqiyotining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes boshqaruvini modernizatsiya qilish korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, raqobat muhitida barqaror faoliyat yuritishini ta’minlash va umumiy iqtisodiy o‘sishni jadallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamlashtirish jarayonlari strategik yondashuvni, zamonaviy texnologiyalarni joriy etishni hamda innovatsion boshqaruv mexanizmlaridan keng foydalanishni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati

1. Negroponte N. Being Digital. New York: Knopf, 1995.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. **“Raqamli O‘zbekiston 2030” strategiyasi**. Toshkent, 2020.
3. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva: World Economic Forum, 2016.
4. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. New York: W.W. Norton, 2014.
5. Tapscott D. The Digital Economy. New York: McGraw-Hill, 2015.
6. Ivanov V.V. Цифровая экономика и малый бизнес. Москва: Юрайт, 2020.